

TONINO PICULA ZASTUPNIK SDP-a U EUROPSKOM PARLAMENTU

Politička fiksacija dodatno otežava položaj

Pogrešna politika hrvatskog vrha prema BiH tijekom devedesetih uvelike rezultirala time da su danas Hrvati brojčano najmanji od tri konstitutivna naroda. Dugoročna rješenja, u korist Hrvata, drugih naroda i svih građana BiH, treba tražiti negdje drugdje, a ne u fiksaciji na epizodu Herceg-Bosne

Boris PAVELIĆ

SDP-ov zastupnik u Europskom parlamentu Tonino Picula parlamentarni je izvjestitelj za zapadni Balkan, i možda najpoznatiji političar da komentira novu metodologiju proširenja EU, koju je predstavila Europska komisija (EK). Razgovor smo započeli pitanjem hoće li nova metodologija deblokirati i pospješiti proširenje na preostale zemlje jugoistoka Europe?

Premda smo još uvijek u vremenskoj zoni »povijesne greške«, kako je blokiranje opisao Juncker, nova metodologija pregovora je definitivno korak u smjeru deblokiranja proširenja. Naime, sama činjenica da se EK obvezala, a zatim i uspjela proizvesti novu metodologiju, ukazuje na sposobnost EU-a da u trenucima krizne situacije još uvijek može reagirati brzo i proaktivno. Kad govorimo o kredibilitetu koji je EU izgubila neotvaranjem pregovora o pristupanju s Albanijom i Sjevernom Makedonijom, tu se ne misli samo na neispunjeno obećanje građanima tih zemalja, već na daleko važnije pitanje opće vjerodostojnosti vanjske politike EU-a. Danas smo globalno suočeni s iznimno kompleksnim geopolitičkim, okolišnim i sigurnosnim izazovima koji su posljedica nesposobnosti europskih i drugih političkih lidera da ih predvide i unaprijed pripreme njihova rješenja, što je bolji slučaj, ili čak namjerno proizvode krize. Mnogi skeptici proširenja, ali i apologeti Unije zaboravljaju kako najbližem susjedstvu EU-a nisu dovoljne romantične ideje o EU u kojoj vladaju sloboda, jednakost i bratstvo, već trebaju i jamstva konkretnih koristi članstva. U suprotnom, naše susjede prepuštamo utjecajima drugih geopolitičkih igrača kojima ni demokracija, ni vladavina prava ni ljudske slobode uopće nisu na listi prioriteta.

Svakom prema zaslugama

Koje su vaše pohvale, a koje zamjerke tom dokumentu?

Najvažnije preporuke za metodologiju proširenja koje ću kao izvjestitelj Europskog parlamenta navesti u dokumentu i uputiti Europskom vijeću i Komisiji ususret Zagrebačkom summitu su svojevrsan popis pohvala i zamjerki. Dali smo naglasak na tome da proces proširenja mora promovirati fundamentalne vrijednosti Unije i rezultirati održivom demokratskom i ekonomskom tranzicijom, kao i ekonomskom konvergencijom, a mora teći paralelno s internom reformom same Unije. Smatram kako je nužno da Unija pruži jasne i

konzistentne pokazatelje napretka, ali i kontinuiranu podršku tijekom procesa, da poboljša mjerila napretka i time osigura da se svaku zemlju pojedinačno ocjenjuje temeljem vlastitih zasluga. Da se ojača mehanizam uvjetovanja i reverzibilnosti procesa kroz primjenu objektivnih kriterija pri odlučivanju o suspenziji pregovora, što je mehanizam koji zaista jasno signalizira da institucionalni razvoj i reforma ne smiju biti odglumljeni. Uz to, naglašavam da se primat pitanja demokracije i vladavine prava reflektira kroz pristup u kojem će poglavlja koja se odnose na pravosuđe, korupciju i organizirani kriminal, te ljudska prava i slobodu medija biti ona koja se prva otvaraju i zadnja zatvaraju u procesu pregovora o pristupanju. Kako bismo spriječili da unutarnjepolitičke krize pojedinih članica utječu na proces proširenja, podržao sam uvođenje glasanja kvalificiranom većinom o pitanjima pristupanja EU, dok se pravilo konsenzusa treba primjenjivati samo na pitanja otvaranja i zatvaranja pregovora o pristupanju. Već sam ranije govorio o konkretnim poticajima kandidatkinjama da nastave s reformama, zbog čega je nužno da se izbjegnemo rezovi u financiranju pretprijetnih programa, što bi za posljedicu moglo imati usporavanje reformskih procesa i smanjiti strateški utjecaj EU-a u regiji. Osim toga, želim poslati poruku o važnosti rješavanja problema koji su u ovom trenutku

Više puta sam upozoravao da stabilnost na Zapadnom Balkanu ovisi i o rješavanju otvorenih pitanja između država, ali i o saniranju podjela unutar pojedinih država. Najgore je ako se ta dva izvora napetosti kombiniraju

pred nama i tražim da se pregovori s Albanijom i Sjevernom Makedonijom odmah otvore. Na kraju, mislim da je ideja o klasterizaciji, grupiranju, pregovaračkih poglavlja dobra, ali bi volio da buduće ne dolazi do klasterizacije članica u Vijeću prema politici proširenja. Treba u tom pogledu smanjiti mogućnost nekih novih strateških iznenađenja.

Kakva je bila rasprava u

Hrvatski otoci mogu predvoditi energetska tranziciju

Nominirani ste za nagradu Europskog parlamenta zbog vašeg angažmana oko europskih otoka. Recite, kako se hrvatski građani i otočani mogu konkretno uključiti u vašu inicijativu energetske i svekolikog oporavka europskih, pa onda i hrvatskih otoka?

- Energetska tranzicija je novija EU politika s još uvijek relativno ograničenim proračunom, inicijativama i prilikama za uključivanje građana. Zbog toga ovu nominaciju doživljam kao priznanje ne jedom događaju nego procesu. Projektima koji su prihvaćeni, uspio sam utjecati na strukturu institucija, kako Europskog parlamenta, tako i Komisije. Čista energija za EU otoke, čije je tajništvo ustrojeno u lipnju 2018. je prva inicijativa energetske tranzicije namijenjena isključivo europskim otocima. Njezin uspjeh joj je zajamčio i mjesto u novom europskom zelenom planu što znači da u narednom sedmogodišnjem razdoblju možemo očekivati više novca, više inicijativa i više prilika za građane da se uključe u energetska tranziciju. Što se tiče uključivanja u inicijativu čiste energije za EU otoke, inicijativa je krajem 2018. raspisala poziv na suradnju otočanima na koji su se javile četiri hrvatske otočne zajednice, i sve četiri su prihvaćene. Govorimo, dakako, o Cresko-lošinjskom arhipelagu, Hvaru, Braču i Korčuli koji su, uz pomoć tajništva inicijative, već daleko odmakli u izradi plana energetske tranzicije. Uzimajući u obzir novi zeleni plan, možemo očekivati proširenje postojeće, ali i pojavu novih inicijativa koji će i drugim hrvatskim otočnim zajednicama omogućiti uključivanje. Posebno bih međutim izdvojio primjere Krka i Zlarina koji su pokrenuli vlastite tranzicije kao rezultat strateškog promišljanja svoje budućnosti. Mislim da je to dobar podsjetnik svima da posjedujemo znanja i pamet za samostalno pokretanje i vođenje energetske tranzicije za koju nam EU može, i treba, biti ispomoc i podrška. Hrvatski otoci nesumnjivo imaju potencijal biti predvodnici energetske tranzicije.

Europskom parlamentu? Kakvo je ozračje u EU o proširenju?

- U Europskom parlamentu prevladava stajalište da je proširenje jedan od najuspješnijih i najučinkovitijih vanjskopolitičkih instrumenata, koji doprinosi širenju demokracije, mira i napretka u Europi i da je nužno nastaviti s procesom. To je dokazano i promptnim izglasavanjem deklaracije u kojoj je dana podrška otvaranju pregovora s Albanijom i Sjevernom Makedonijom. Današnji skepticizam oko proširenja ipak ne smijemo svesti samo na fingiranje reformi za koje neke članice EU-a optužuju kandidatkinje. Velika recesija krajem prošlog desetljeća proizvela je širom EU-a ozbiljno nepovjerenje u institucije, prvenstveno zbog odluke tadašnje Komisije i Trojke da najveći teret krize tzv. politikom štednje prewali na najsiromašnije građane i članice EU-a. Na to su se nadovezale i dezinformacijske kampanje vanjskopolitičkih rivala EU-a, koji u zemljama članicama imaju svoje desničarske poklonike. No, zapadni Balkan, odnosno jugoistočna Europa, već je stoljećima trgovinski, kulturno i politički povezana sa zemljama poput Njemačke, Italije, Austrije, koje su velik politički, ekonomski i simbolički kapital uložile u proširenje i neće od njega odustati kako bi akomodirale Macronove želje da poveća šanse za pobjedu na lokalnim izborima, na kojima njegova stranka nikada ranije nije sudjelovala. Jednim dijelom, taj sukob odražava i rastuće nerazumijevanje Njemačke i Francuske oko sadržaja i tempa reforme Unije, posebno sada kad je Brexit konačno iza nas.

Globalni 'smart power' igrač

Moj je dojam da je metoda manje važna od sadržaja: ako nema političke volje za europeizacijom, nikakva metoda neće postići ništa. A ta volja s vremenom slabi, i u EU, i na Balkanu. Kako izaći iz tog začaranog kruga? Ili je već kasno?

- Ne treba prestati ponavljati kako je Europska unija najuspješniji ekonomski i mirovni projekt u povijesti, bez obzira na njene evidentne, ali ispravljive nedostatke. Riječ je o okviru u kojem se značajno uređuju ekonomski i socijalni i okolišni uvjeti života gotovo pola milijarde ljudi, koji žive višim standardom nego ikada u povijesti. Takva kompleksna struktura znači kontinuirano pregovaranje i balansiranje niza raznih interesa i ciljeva. Jasno je da EU kao takva, kad upadne u internu krizu, prvo dugo ne shvaća što se događa, a onda dugo treba da dode do adekvatnih rješenja za samu sebe. Zbog toga je i proces proširenja is-pao iz fokusa, ali duboko vjerujem, i kontinuirano to zagovaram, kako su unutarnja reforma EU-a, s ciljem

veće demokratizacije i smanjenja ekonomske nejednakosti, komplementarne rješavanju sigurnosnih izazova Unije i kroz aktivan proces proširenja. Kao što sam rekao, EU ne može biti jak globalni 'smart power' igrač, ako nije takav u svojem najbližem susjedstvu.

Zašto je Francuska, zapravo, blokirala Sjevernu Makedoniju i Albaniju? Za mnoge je to bilo neugodno iznenađenje: iznevjereno je obećanje Sjevernoj Makedoniji. Što se, zapravo, dogodilo?

- Poznato je da Francuska spada među članice gdje je pitanje proširenja izrazito nepopularno. To se ne odnosi isključivo na jugoistok Europe, jer su proširenje, ali i produbljenje EU-a bili nepopularni u Francuskoj i prije dvadesetak godina, u neka druga vremena. Premda je otpor odluci o početku pregovora bio najavljen, sama blokada na Vijeću došla je kao vrlo neugodno iznenađenje. Naime, Zoran Zaev u Sjevernoj Makedoniji i Aleksis Cipras u Grčkoj zaista su preuzeli velik politički rizik i ne preući za svoju političku budućnost preuzeli odgovornost da Prespanskim sporazumom riješe pitanje koje je

Mnogi skeptici proširenja, ali i apologeti Unije, zaboravljaju kako najbližem susjedstvu EU-a nisu dovoljne romantične ideje o EU-u u kojem vladaju sloboda, jednakost i bratstvo, već trebaju i jamstva konkretnih koristi članstva. U suprotnom, naše susjede prepuštamo utjecajima drugih geopolitičkih igrača kojima ni demokracija, ni vladavina prava, ni ljudske slobode uopće nisu na listi prioriteta

STU KOMENTIRA NOVU METODOLOGIJU PROŠIRENJA EU-a

na Herceg-Bosnu

žaj Hrvata u BiH

27 godina opterećivalo odnose dviju zemalja. Riječ je o državnici koji je poseo u regiji, ali dijalog tapka u mjestu. Kako ga pogurati? Treba li Europa jasno reći da Vučić izbjegava dogovor?

- Smatram da treba biti jasnija. EU već dugo prema Srbiji provodi konfuznu politiku. S jedne strane, u Srbiji su zadovoljni izravnim europskim ulaganjima, ali s druge, Vučić kontinuirano koristi rusku kartu kako bi svoju političku publiku, ovisnu o mitovima o Rusiji zaštitnici Srbije, držao u stanju egzaltacije, jer bi ga politička emancipacija tog dijela elektorata koštala vlasti. Vučić kontinuirano pritišće institucije i razbija nezavisne medije. I zadnji slučaj izbacivanja NI televizije iz ponude državnog telekoma, samo kompletira izrazito kritična izvješća Europskog parlamenta o napretku te zemlje. Europska unija se dovela u situaciju da je Vučić toliko ojačao da u toj zemlji trenutno ni nema drugog

partnera za razgovor o institucionalnoj, demokratskoj tranziciji Srbije. Na sve to kronična razmrmljenost i bezidejnost opozicije samo nadograđuje krizu. Nova kosovska vlada je tek nedavno formirana dok su izbori u Srbiji u travnju pa smatram da nije realno očekivati nekakav skori napredak.

Neuralgične točke

Crna Gora naglo je postala neutralna točka. Antinacionalistički intelektualci regije, predvođeni Latinkom Perović i Sonjom Biserko, upozorili su da velikosrpsvo opet diže glavu. Zašto se EU oglašuje na te glasove?

- EU podupire suverenost i samostalnost Crne Gore kao i njenu budućnost u bloku. Da nije takve podrške Crna Gora ne bi danas bila kandidatkinja za članstvo koja izrazito predvodi u pristupnim pregovorima. Institucije EU-a su jasno osuđivale pokušaje destabilizacije Crne Gore od strane izvaneuropskih sila, kao npr. u vrijeme tenzija isprovociranih izvana kada je ulazila u NATO. Što se tiče trenutnih konfrontacija povodom usvajanja Zakona o slobodi vjeroispovijesti, EU je poručila da Crna Gora, kao svaka suverena država, ima pravo to područje samostalno regulirati. Međutim, očito se ovdje radi o tzv.

proxy ili zamjenskom pitanju preko kojeg se lome mnogi drugi krupni neriješeni problemi. Od tvrdih materijalnih interesa preko pitanja etničkog i političkog identiteta do bilateralnih pritisaka na Crnu Goru. Više puta sam upozoravao da

Duboko vjerujem, i kontinuirano to zagovaram, kako su unutarnja reforma EU-a, s ciljem veće demokratizacije i smanjenja ekonomske nejednakosti, komplementarne rješavanju sigurnosnih izazova Unije i kroz aktivan proces proširenja

stabilnost na Zapadnom Balkanu ovisi kako o rješavanju otvorenih pitanja između država, ali i o saniranju podjela unutar pojedinih država. Najgore je ako se ta dva izvora napetosti kombiniraju. A upravo o tome je riječ u najnovijem pokušaju destabilizacije Crne Gore. Kao izvjestitelj EP-a za Crnu Goru, pozivam na smirivanje tenzija, kao i na racionalan i konstruktivan dijalog. Samo tako, međusobnim uvažavanjem i suradnjom, države Zapadnog Balkana mogu napredovati prema željenom članstvu u EU. Destruktivno ponašanje zakonito proizvođa dodatne negativne implikacije za perspektivu članstva u EU, za pojedinu zemlju i regiju u cjelini.

Bosna i Hercegovina zaglibila je u političkoj blokadi. Jeste li sigurni da je zagovor konačne federalizacije te zemlje, koji promoviraju svi hrvatski eurozastupnici u EP-u, pa i vi osobno, dobar put za izlazak iz političke krize u Federaciji BiH, dok se stranka nositeljica te politike, HDZ BiH, bez trunke autorefleksije poziva na nasljeđe Herceg-Bosne, projekta koji je završio u zločinu?

- Prije svega, mislim da je potpuno pogrešno identificirati jedan poznati i priznati oblik organiziranja složene političke zajednice, federalizam, s jednom jedinom političkom strankom. A upravo to u BiH rade

oni koji zbog svojih nacionalističkih i, naravno, materijalnih interesa federalizam proglašavaju gotovo političkom psovkom kako bi BiH preuredili po unitarističkom modelu ili izvršili secesiju dijela njenog teritorija. Dosljedno primijenjeni federalizam, prepoznati u nizu rezolucija Europskog parlamenta o BiH, sigurno bi reducirao izdanke programirane kulture sukoba i promovirao kulturu suradnje. Zar nije apсурdno da se federalizam pokušava kompromitirati i u dijelu BiH koji riječ Federacija ima i u službenom nazivu?!

Daytonski sporazum bio je neophodan za prekidanje strašnog rata, ali je zacementirao nefunkcionalne odnose nastale u trenutku potpisivanja. Nažalost, u BiH trenutno ne vidim relevantnu političku snagu koja taj status quo, prilagođen post-daytonskim političkim elitama, želi mijenjati. Točno je da je pogrešna politika hrvatskog vrha prema BiH tijekom devedesetih uvelike rezultirala time da su danas Hrvati brojčano najmanji od tri konstitutivna naroda. Svaka današnja politička fiksacija na epizodu Herceg-Bosne sigurno bi dodatno otežala ionako loš položaj Hrvata u BiH. Dugoročna rješenja, u korist Hrvata, drugih naroda i svih građana BiH, treba tražiti negdje drugdje.